

N:o 3.

Ank. till Riksd. Kansli d. 6 Mars 1868, kl. 12 midd.

Utlåtande och förslag i fråga om användandet af den sedan 1866 års början upplupna bankovinst.

Det åligger Utskottet, jemlikt 1 § i dess instruktion, att, så fort sig göra låter, meddela Riksdagen yttrande och förslag om användande af den sedan 1866 års början upplupna bankovinst.

Vid fullgörande häraf får Utskottet först erinra, att, enligt den tryckta öfversigten af Riksbankens hela ställning efter 1866 års bokslut, öfverskottet af tillgångar och fordringar utöfver skulder då uppgick till . . . . . R:dr 29,007,797: 64.
deraf grundfond . . . . . 25,000,000: —
Behållningen derutöfver . . . . . R:dr 4,007,797: 64.
utgjordes af:
återstående, ej disponerad vinst från år 1864 . . . . . 34,833: 84.
vinst år 1865 . . . . . 1,860,359: 52.
dito år 1866 . . . . . 2,112,604: 28. 4,007,797: 64.

Af de 3,500,000 R:dr, som enligt 4 § i Banko-reglementet af den 8 Maj 1867 borde under nämnda år till Riksgälds-kontoret utaf Riksbanken utbetalas, äro uti ofvan uppgifna behållning inbegripna allenast de . . . . . R:dr 1,800,000: —
som tillhöra 1865 års vinstmedel, enär öfriga 1,700,000 R:dr i öfversigten redan äro från behållningen vid 1866 års slut afräknade;
och utgjorde alltså vid nämnda tidpunkt det odisponerade kapital-öfverskottet utöfver grundfonden, 25,000,000 . . . . . R:dr 2,207,797: 64.
deraf behållningen från föregående år . . . . . „ 95,193: 36.
samt 1866 års vinst . . . . . R:dr 2,112,604: 28.

Bih. till Riksd. Prot. 1868. 6 Saml. 1 Afd. 3 Häft.

Vinsten för år 1867 och den deraf uppkomna tillökningen i öfverskottet är ännu icke till siffran känd.

I fråga om bankovinstens användning hafva åtskilliga förslag vid innevarande riksdag blifvit uti afgifna motioner framställda. Sålunda har Herr Friherre *C. A. Raab* i Första Kammaren (motion N:o 46) föreslagit, att en million Riksdaler årligen skulle i sex år öfverlemnas till allmänna Hypotheksbanken mot dess obligationer.

I Andra Kammaren har föreslagits:

af Herr *Jöns Pehrsson* (motion N:o 126) bland åtskilligt annat, hvarom ej nu är fråga, »att bankovinsten får kvarblifva hos Banken, för att såmedelst öka dess utlåningsrörelse»;

af Herr *A. Sandstedt* (motion N:o 175) »att bankovinsten icke, såsom hittills skett, måtte dragas ifrån Riksbanken, utan i stället användas till att förstärka Bankens grundfond så länge, till dess den uppnått ett visst belopp, eller att af vinsten bildas en reserv- eller grundfond, hvarigenom Riksbankens ställning blifver fullt betryggad och beviljandet af lån mera kunde afse befrämjandet af sådana näringar, som äro gagnande för fäderneslandet, än den enskilda vinsten»;

af Herr *C. J. Kjellman* (motion N:o 178) »att den årliga bankovinsten besparas Riksbanken och bildar en fond för öfvertagande af privatbankernas penningrörelse»;

och af Herr *Eric Olsson* (motion N:o 309), hvilken framställt enahanda förslag, som det nyss anförda;

hvarförutan Herr *Anders Gudmundsson* i motion N:o 127, om afsättande af en fond för fastighetsbelåning, såsom tillgång härför ifrågasatt bland annat Riksbankens vinstmedel för åren 1866 och 1867.

Deremot har Kongl. Maj:t, uti dess nådiga Proposition angående Statsverkets tillstånd och behof, beträffande sättet för betäckande af en kassabrist hos Riksgäldskontoret, hvilken beräknats komma att vid innevarande års slut utgöra något öfver 9,900,000 R:dr, fästat uppmärksamhet på den tillgång härtill, som funnes uti bankovinsten för åren 1866 och 1867, samt, under förmålan hurusom det tillkomme Riksdagen att sjelf bestämma huru stor del af berörda vinstmedel måtte kunna för ifrågavarande ändamål användas, yttrat sig för sin del antaga, att åtminstone så mycket, som motsvarar den för år 1866 upplupna, till siffran kända vinsten, eller i jemnt tal 2,100,000 R:dr, kunde för Riksbanken utan olägenhet undvaras och sålunda redan under innevarande år blifva för Riksgäldskontoret tillgängligt.

Då beloppet af 1867 års vinst ännu icke är genom upprättadt bokslut kändt, har Utskottet så mycket heldre, i öfverensstämmelse med hvad vid föregående riksdagar iakttagits, inskränkt det förslag, Utskottet nu afgifver, till bankovinsten för år 1866, som sist församlade Riksdag, hos hvilken fråga väcktes om bestämmande

redan då af användningen utaf det närmast föregående årets vinst, förkastade förslaget härom och beslutade endast angående den vinst, som derförinnan upplupit.

Innan Utskottet framställer sitt förslag rörande bankovinsten för 1866, bör Utskottet anmäla, att Utskottet, i likhet med hvad vid föregående riksdag egt rum, funnit sig böra inhemta Fullmäktiges yttrande, huruvida de ansåge bibehållande för Riksbankens egna ändamål af 1866 års bankovinst eller någon del deraf vara af nödvändighet påkalladt, samt, ifall hela vinsten eller någon del deraf funnes kunna till Statsverket aflemnas, huruvida aflemmandet kunde utan olägenhet ske redan under innevarande år.

Härå hafva Fullmäktige meddelat Utskottet följande svar, hvilket Utskottet bör bringa till Riksdagens kännedom, så lydande:

”Under de, det sistförflutna föregående år, då det ålegat Banken, att till Riksgälds-kontoret, i och för Statens allmänna behof, aflemna behållen vinst, har beloppet deraf alltid inskränkt sig till vinsten för ett år; men vid sednaste riksdag förordnades, att Banken skulle under nästlidet år till Riksgälds-kontoret aflemna icke allenast, enligt förut fattadt beslut, 1,700,000 R:dr af vinsten för år 1864, utan äfven 1,800,000 R:dr af vinsten för år 1865. Om det måste medgifvas, att berörda anordning icke föranledt indragning i lånerörelsen, så torde likväl böra erinras, att denna rörelse uppehållits genom de ovanligt stora depositioner, som hos Banken under nästlidet år varit innestående, äfvensom att utbetalningarne till Riksgälds-kontoret lättats genom den omständighet, att från Filialbanker, som upphört, ingått icke mindre än 1,594,700 R:dr R:mt. På metalliska kassans ställning har deremot nämnda betydliga utbetalningar otvifvelaktigt haft ett afgjordt inflytande, emedan större delen af Riksgälds-kontorets utgifter under förra året afsett liqvider af utländska skulder eller ock anslag till jernvägar, hvilka anslag till väsendtlig del utgå ur landet, mer eller mindre omedelbart. Af denna, äfvensom af andra nog bekanta anledningar har metalliska kassan, som, då frågan om medels aflemnande till Riksgälds-kontoret vid sista riksdagen behandlades, uppgick till 16,150,000 R:dr och närmast derefter höjdes, sedermera, efter det den från och med Maj månad börjat sjunka, men åter uppstigit till 16,700,000 R:dr, allt ifrån sistlidne Oktober varit i nedgående; och befinnes den, efter en sålunda jemnt fortgående minskning med öfver 6 millioner, utgöra endast 10,200,000 R:dr, eller det lägsta belopp, hvartill den uppgått, sedan silfverutvexlingen sednast vidtog.

Då fråga nu är icke om en tillfällig förstärkning af lånefonden, hvilken vid behof åter kan indragas, utan om aflemnande af sedlar, hvilka sannolikt skulle inom kort komma att utbytas mot silfver, och således i sjelfva verket om en betydlig minskning i den metalliska kassan, kan det icke vara erforderligt, att inför Banko-Utskottet omständligt ådagalägga vådan af den ifrågasatta anvisningen på nämnda kassa under dess närvarande ställning. Såsom redovisning för vidtagna åtgärder till förekommande af kassans nedsjunkande under 10 millioner, torde särskildt böra

nämnas: att förhöjning i utlåningsräntan, samt minskning i utlåningstiden egt rum, dock utan att i synnerlig mån hafva ledd till minskning af låneansökningarne; att obligationer, tillhörande Banken, blifvit till försäljning utbjudna, men att försäljningen, som i början lyckades temligen väl, numera afstannat; och att inledda underhandlingar om utländska krediter icke medfört något aftal, hvarpå kan byggas någon förhoppning, att Banken skall kunna åtaga sig förpligtelser utöfver dem, som Banken redan åligger.

Med anledning häraf och ehuru Banko-fullmäktige nogsamt inse svårigheten att afvisa anspråket, att Banken, oaktadt den fördubblade utbetalningen sistlidet år, äfven under det innevarande skall lemna bidrag till bestridande af Statsverkets utgifter, anse Fullmäktige sig dock böra afstyrka en sådan åtgärd, för såvidt utbetalning af medel skall ske under första hälften af året. Icke heller sedermera torde en ytterligare sedeemission böra medgifvas, och endast på den grund, att inbetalningar till belopp af omkring 1,500,000 R:dr kunna påräknas från Filialbankerna i Calmar, Helsingborg och Carlshamn, af hvilka de begge förra skola under sednare hälften af året upphöra och den sistnämnda läser ämna att med årets slut upplösa sig, finna Fullmäktige sig kunna tillstyrka, att af Bankens behållna vinst för 1866 en summa af 1,500,000 R:dr må till Riksgälds-kontoret aflemnas under sednare hälften af detta år å tider, som Fullmäktige torde få bestämma.»

I den fråga, som, vid hvarje riksdag återkommande, nu föreligger, huruvida Riksbankens vinst må, för denna inrättnings egna ändamål, till förstärkande af dess ställning eller utvidgande af dess lånerörelse, bibehållas, eller ock aflemnas till Statsverket för att i sin mån ersätta behovet af medels anskaffande på annan väg, har Utskottet icke underlåtit att taga i betraktande hvad som i allmänhet härutinnan må anses riktigt och ändamålsenligt; men då statsutgifterna för det närvarande synas påkalla, att de tillgångar, som det allmänna redan eger, tagas för detta ändamål i anspråk, har Utskottet funnit denna synpunkt så öfvervägande, att de skäl, som för ett annat förfaringssätt kunna förebringas, måst vika.

Utskottet har likväl härvid, enär Riksbanken under sist förlidna år till Riksgäldskontoret utbetalt största delen af tvänne års bankovinster, och då varsamhet synes vara af nöden, för att icke Riksbankens förmåga att upprätthålla silfverutvexlingen må äfventyras, ansett något aflemnande af vinstmedel under innevarande år icke böra ske, utan först under det nästkommande.

I öfverensstämmelse härmed hemställer Utskottet:

1:o)

att Riksbankens, under år 1866 upplupna, vinst må i jemnad summa af 2,100,000 R:dr anvisas till Riksgälds-kontoret för Statens allmänna behof; men

2:o)

att aflemnandet af berörda 2,100,000 R:dr till Riksgälds-kontoret må ske först under år 1869.

Utskottet anser sig härmed hafva besvarat de i ofvan anförda motioner framställda förslag, så vidt de afse användandet af bankovinsten, och vill för öfrigt på sina ställen afgifva yttranden om de andra ämnen, dessa motioner innehålla.

Stockholm den 5 Mars 1868.

W. F. Tersmeden.

Reservationer:

vid punkten 1:o

af Herr Friherre *G. O. Peyron*;

af Herr *C. A. Mannerskantz*: »Då jag anser det vara en riktig regel, att åtminstone någon del af den behållna vinst af en anstalt, sådan som Riksbanken, tid efter annan inbesparas, och då den mindre fördelaktiga ställning, hvori Bankens metalliska kassa, vid sednast afgifna rapport endast uppgående till 10,364,000 R:dr, för närvarande sig befinner, synes böra uppmana till mer än vanlig försigtighet och omtanke i afseende på disposition af Bankens medel, kan jag ej tillstyrka, att hela den upplupna vinsten för år 1866 från Banken aflemnas, utan föreslår:

1:o) att af Riksbankens, under år 1866 upplupna, vinst en summa af 1,500,000 R:dr må anvisas till Riksgälds-kontoret, för Statens allmänna behof, men

2:o) att aflemnandet af berörda 1,500,000 R:dr till Riksgälds-kontoret må ske först under år 1869.»

af Herr *G. de Maré*;

af Herr *J. G. Agardh*, som, under åberopande af de i föregående års Banko-Utskotts Utlåtande N:o 13 uttalade åsigter, ansett att endast En million R:dr af 1866 års bankovinst borde till Riksgälds-kontoret för Statsverkets behof överlemnas.

Uti denna reservation instämde Herrar *C. G. Indebetou*, *J. Rundbäck* och *A. G. Hedengren*.

vid punkten 2:o

af Herr *A. Th. Wijkander*: »Emot beslutet att tillstyrka utlemnande först under 1869 af 1866 års bankovinst reserverar jag mig hufvudsakligen af den anledning, att jag icke delar den i BetänkanDET uttalade åsigt, det Riksbankens förmåga att upprätthålla silfverutvexlingen genom ett tidigare aflemnande skulle äfventyras. Metalliska kassans ställning bestämmes af landets mer eller mindre förmåga att med exporten betäcka importen. Om Riksgälds-kontoret inom landet upplånar ett visst belopp för fullgörandet af utländska liqvider, så inverkar denna åtgärd lika mycket eller lika litet på Riksbankens metalliska kassa, som derest samma belopp aflemnas direkte från Riksbanken till Riksgälds-kontoret. I båda fallen uppköper Riksgälds-kontoret vaxlar för liquidens fullgörande och det är uppköpet af dessa vaxlar, som kan komma att bidra till kursens förhöjande och derigenom möjligen föranleda silfveruttagningar. Skulle åter Riksbanken redan förut i sin utlåningsrörelse hafva utsläppt så mycket sedlar, att Banko-fullmäktige finna en ytterligare förökad sedelemission betänkelig, så föranleder en större utbetalning, sådan som den ifrågavarande, deremot en nödvändighet att med ett motsvarande belopp inskränka lånerörelsen. Det är sålunda med hänseende till *utlåningen* och icke med hänseende till *silfverutvexlingen*, som öfverlemnandet till Riksgälds-kontoret af 1866 års bankovinst kan hafva någon inverkan på penningställningen inom landet. Men från denna synpunkt utöfvar en upplåning inom landet ungefär samma inverkan på den allmänna penningställningen, som en indragning på utlåningen från Riksbankens handels- och närings-diskont. Såsom de sednaste årens erfarenhet nogsam t ådagalagt, är emellertid denna inverkan knappt märkbar, då summan icke är större än omkring två millioner riksdaler riksmünt. På grund af hvad jag sålunda anført, får jag därför vördsamt hemställa,

att aflemnandet af berörda 2,100,000 R:dr till Riksgälds-kontoret må ske redan under innevarande år 1868.»

Herrar *J. Ekman* och *C. J. Malmsten* instämde i den af Herr *Wijkander* gjorda hemställan, att berörda 2,100,000 R:dr redan under innevarande år måtte till Riksgälds-kontoret aflemnas.

af Herr *J. Lindström*.